

Nagrajevanje po proizvodni enoti na kmetijskih posestvih v Srbiji

Sistem nagrajevanja po proizvodni enoti so začela uvajati kmetijska posestva v Srbiji že v l. 1955. V l. 1956 je bilo že 26 takih posestev. Letos je od skupno 433 posestev 196 takih, ki so v celoti uvedla ta sistem. Pomembno je, da jih nagrajuje v Vojvodini (kjer je največ posestev in imajo ta posestva tudi največje površine) od skupno 225 posestev 180 svoje delavce in strokovnjake po proizvodni enoti. V ožji Srbiji in na Kosmetu je položaj drugačen. Letos jih je v ožji Srbiji od 197 posestev uvedlo ta sistem — 14, na Kosmetu pa od 14 le 2. Če analiziramo vzroke takega stanja, pridemo do zaključka, da so bile velike objektivne težave, zaradi katerih se sistem nagrajevanja po proizvodni enoti ni bolj razširil. Predvsem gre za vprašanje strokovnega kadra: sistem sam zase terja zadostno število agronomov in kmetijskih tehnikov na področju neposredne proizvodnje; knjigovodstvo je bolj zapleteno, ker mora zagotoviti vsakemu delavcu nagrado po opravljenem delu, to pa zahteva popolno strokovnost knjigovodje in administracije. Kmetijska posestva v ožji Srbiji so manjša po površini, njihova zemlja je v večini primerov nearondirana, kar je bila prav tako velika težava. Odgovorni činitelji se niso zavzeli toliko, kolikor bi se lahko, da bi uvedli ta sistem tudi na manjših posestvih v mnenju, da ta ne pomenijo kakšnega bistvenega činitelja. Sama uvedba sistema ni komplicirana, zahteva pa takojšnje rešitev nekaterih osnovnih vprašanj: organiziranje proiz-

vodnje, ki zagotavlja minimalno rentabilnost, specializacija proizvodnje (omejitev kultur, ki jih pridelujejo), povezava s tržiščem zaradi pravočasne prodaje pridelkov in mehanizacija proizvodnje.

Prednosti pred prejšnjimi sistemi nagrajevanja

Lahko bi rekli, da je temeljna prednost nagrajevanja po proizvodni enoti neposredna zainteresiranost vsega kolektiva in vsakega posameznika za večjo proizvodnjo. Čeprav je zagotavljalo večje zasluge, kljub temu plačevanje po normi ni prineslo pričakovanih uspehov. Delo po normi in akordu ni delavcev dovolj spodbujalo, da bi se razen za večje površine trudili tudi za večje pridelke na teh površinah. Letošnje leto je že pokazalo, da so se družbeni odnosi v kolektivih nekoliko spremenili: delavec je zainteresiran od prve delovne operacije do končnega izdelka. Organi delavskega samoupravljanja rešujejo sedaj bistvena vprašanja, ki se tičejo povečanja proizvodnje in večje storilnosti, zmanjšanja izgub, varčevanja materiala. V živinoreji so prešli k selekciji in izločevanju nerentabilnih živali.

Z uvedbo sistema nagrajevanja po proizvodni enoti je prišlo do izdatnega povišanja plač. Pri tem je treba upoštevati, da to povišanje ni rezultat povišanja cen kmetijskih pridelkov, temveč mnogo večjih pridelkov, ki so jih v primerjavi z lanskim letom pridelali.

ko se izplačuje po proizvodni enoti. Vsak vodja skupine ima karton, na katerega vpisuje delovni učinek in vrednost dela svojih delavcev pri vsaki kulturi. Delo je toliko bolj preprosto, kolikor manj je kultur. Tako lahko vsak delavec osebno nadzoruje realizacijo svojega zasluga, celo, osebno sodeluje pri obračunu ob njegovem izplačilu.

Na splošno posestva čedalje bolj težijo k specializirani proizvodnji, kar je dobro. Nekatera posestva so imela prej več desetim kultur, sedaj pa jih pridelujejo le nekoliko (Hajdučica, na primer, prej 25, sedaj 8). Naravno je, da je pri manjšem številu kultur plačni obračun bolj preprost in hitrejši in da je zanj potrebnih v upravi manj uslužbencev. Specializirana proizvodnja je posebno važna tudi zato, ker usposabljam o njo strokovno osebje samo za pridelovanje manjšega števila kultur, s čimer bomo vsekakor omogočili tudi popolnejšo uporabljanje mehanizacije in gnojil. Razen tega omogoča tudi bolj sigurno realizacijo pridelkov ter bolj smotrno izkoriščanje skladišnega prostora.

Problemi z odvečno delovno silo

Z izvajanjem sistema nagrajevanja po proizvodni enoti se je pojavil, in to v zelo ostri obliki, problem odvečne delovne sile. Samo na kmetijskih posestvih v Vojvodini so morali letos odpustiti približno 5.000 stalnih delavcev. Posestva sama niso mogla rešiti tega vprašanja. Sindikalne organizacije so vztrajale na tem, da naj se odpustijo tisti delavci, ki že imajo zemljo, in za katere vprašanje nastanitve ni bilo težava. Nekaj jih je odšlo na združne ekonomije, medtem ko so jih več zaposlila podjetja drugih gospodarskih vej. Na posredovanje sindikatov so poskušali pospeševati nekatere zapostavljene dejavnosti na samih posestvih, kar pa ne bi smelo iti na račun rentabilnosti proizvodnje (pripravljanje trsnih cepljenk, vrtnarskih sadik, nadalje pleatarska dela po zimi in drugo). To pa so lečasne rešitve. V procesu uvajanja mehanizacije je treba iskati rešitev v delih v zvezi s predelavo sadja in vrtnin, predelavo mleka in mlečnih izdelkov, odpiranju novih obratov in organiziranju novih služb in pomožnih dejavnosti, ki jih terja in omogoča napredno kmetijstvo.

Zaposlitev odvečne delovne sile pri novih delih bo nujno terjala tudi njeno prekvalifikacijo. V Vojvodini so na primer zelo uspešno rešili vprašanje voznikov, ki so ostali ob odpravi konj kot nerentabilne prevozne sile brez dela. Zanje so organizirali traktorske tečaje. Pričakujejo, da bodo okrajni in občinski ljudski odbori podprli akcijo za prekvalificiranje in dali potrebna sredstva za šole in tečaje.

Letošnje izkušnje z bolj širokim uvajanjem nagrajevanja po proizvodni enoti nedvomno kažejo, da je rodilo to uvajanje pozitivne uspehe in da so pogoj, da uvedejo tako nagrajevanje tudi tista posestva, ki ga še niso uvedla. P. D.

Povprečne plače	1956	1957
Delavcev na kmetijskih posestvih	7.990	10.951
Delavcev v rastlinskem pridelovanju	7.601	9.699
Delavcev v živinoreji	9.006	11.776
Visokokvalificiranih delavcev v delavnicah	12.091	16.145
Kvalificiranih delavcev v delavnicah	10.052	12.758
Agronomov	20.770	25.125
Direktorjev	21.226	26.795

(Ni vpoštevana vsota, ki jo bodo razdelili ob koncu leta kot presežek plačnega sklada.)

Medtem ko so imela lani kmetijska posestva izgubo v višini milijarde din, letos računajo, da ne bodo imela izgub. Kolikor bo do njih na kakšnem posestvu prišlo, ne bo mogoče vzrokov iskati izven samega kolektiva (razen, kadar gre za kakšne objektivne težave).

Eden izmed činiteljev, ki je vplival na povečanje proizvodnje in občutno večje prejemke delovnih kolektivov kmetijskih posestev, je vsekakor tudi novi sistem nagrajevanja. Naj nam v ta namen služi kot zgled kmetijsko posestvo »Mladost« v Obrenovcu. Na tem posestvu bodo delavci letos kljub izplačaniam 100 odstotnih akontacijam po tarifnem pravilniku dobili, kakor cenijo 27 odstotkov več kakor znašajo akontacije, ki so jih že dobili.

mehanska enota	(vrednost v 000 dinarjev)				
	ječmen stot	oves stot	koruzna stot	mleko liter	skupno
skupno realizirani pridelok	4.252	1.740	14.000	101.000	
tarifna postavka na stot v din	254,71	261,10	355,59	3,65	
znesek plač za izplačilo	995	454	4.699	367	6.515
izplačano kot akontacija	978	405	3.419	314	6.114
ostane za razdelitev	15	51	1.280	53	1.599

Prilagojevanje tarifnih pravilnikov novemu sistemu

Tarifni pravilnik ostaja še naprej instrument za notranjo razdelitev plač, mora pa se prilagoditi novemu sistemu.

V njem morajo biti določeni startni odnosi, tisto, od česar izhajamo: strokovnost, teža dela in odgovornost, medtem